

Sài Gòn của tôi. Xưa

Tim Nguyễn

Chiều nay, một chiều nhạt nắng... Ngồi nghĩ nhớ mông lung, rồi đọc thơ Du Tử Lê và nghe nhạc Phạm Đình Chương trong Đêm Nhớ Trăng Sài Gòn, thấy mình trở về lại thành phố xưa với bạn bè và bao kỷ niệm.

Do đó có bài viết sau đây gởi đến ai kia còn giữ trong ký ức và tâm cảnh những hình và sắc và cả âm tiếng của Sài Gòn ngày trước. Ôi, Sài Gòn của tôi xưa.

Phải rồi Sài Gòn với các đại lộ Bonard-Lê Lợi, Charner-Nguyễn Huệ, Catinat-Tự Do những năm cuối 50 đầu 60 của thế kỷ trước là thành phố của một thời tuổi trẻ. Thuở ấy, mình tóc còn xanh, vừa mới chân ướt chân ráo từ Huế vào Sài Gòn, thấy cái gì cũng lạ. Phố xá, nhà hàng lộng lẫy, phần lớn mang tên Tây.

Vài năm sau, có sự thay đổi: tên Việt thay thế tên Tây -vẫn giữ lại tên những danh nhân thế giới, dù danh nhân ấy là người Pháp, như Calmette, Pasteur, Alexandre de Rhodes... Những đường phố mang tên Tây, đa số là quan chức Pháp, được thay thế, như: Bonard – Lê Lợi; Charner – Nguyễn Huệ; Galliéni – Trần Hưng Đạo; De la Grandrière – Gia Long; Catinat – Tự Do; Lacaze – Nguyễn Tri Phương...

Tuy nhiên, nhiều năm sau đó, theo nhà văn Nguyễn Đạt, dân Sài Gòn vẫn nói: Đi bát phố Bô-na, Catinat; đi mua hàng ở thương xá Charner..., luôn là gọi tên Tây, cho 3 đường phố đẹp bậc nhất của Sài Gòn. Một bạn ở lứa tuổi trẻ hơn một chút, gần đây viết comment trên báo sau khi đọc bài của Phạm Công Luận: “Những cái tên như đường Lê Lợi, rạp hát Vĩnh Lợi (tuy khán phòng không lớn lắm nhưng sang), Thương xá Tax, Mini Rex A, B nơi đề tuổi ô mai đôi khi “cúp cua” xem phim đầy nét dễ thương ...

Và nhất là nhà sách Khai Trí. Những ai sống ở Sài Gòn trước 75 ít nhất đôi lần ghé vào đây. Kho tàng kiến thức đúng như tên gọi. Phố Lê Lợi với nét kiến trúc nhà cửa đặc trưng không thể lẫn lộn... Nó đã trở thành một phần văn hóa của đời sống.”

Thuở ấy, khi mới đặt chân tới Sài Gòn, như đã nói, Nguyễn thấy cái gì cũng đẹp cũng mê. Mê hàng me xanh trên phố Catinat, mê ly nước mía Viễn Đông và ly kem Mai Hương. Đã bao sáng bao chiều dạo bước trên đường Bonard, Catinat, một mình hay với người yêu. Đi để ngắm cảnh ngắm người chứ chẳng có mục đích gì đặc biệt. Mới vào Sài Gòn, trong túi đâu có tiền nong gì nhiều.

Cho nên Nguyễn chỉ đi bát phố, thỉnh thoảng gặp Đình Cường đi với Tô Mặc Giang. Hai chàng e cũng rách như mình thôi. Rách là chỉ bề ngoài nhưng tâm hồn thì đầy thơ và mộng tưởng. Những ngày tháng bông lông thế mà vui. Mỗi tới hơn năm sau đi dạy học có tiền mới dám ngồi cà phê ở Kim Sơn, ăn kem ở Mai Hương, uống bia ở La Pagode, Continental, cùng với người yêu ăn suông ở nhà hàng Thanh Thế ngay phía sau Kim Sơn.

Những sáng Chủ Nhật hai đứa dắt nhau vào hẻm Casino ăn món Bắc: Bún chả, bánh cuốn, bún riêu, phở... Ôi tuyệt vời. Bonard là phố quen thân nhất. Ở đây mình gặp lại Quách Thoại và Minh Đăng Khánh sau lần đầu tiên ở Huế. Thoại thì gầy xanh, còn Minh Đăng Khánh vẫn béo tốt, yêu đời. Phố Bonard...

Phố Charner với những kiosques bán hoa và đồ lưu niệm, đặc biệt có quán cơm Bà Cả Đợi cũng là nơi hấp dẫn. Ôi những nơi ấy đã từng bao lần in hình bóng của Nguyễn và bạn bè.

Nói tới Bonard mà không nói tới nhà sách Khai Trí là điều thiếu sót không thể tha thứ. Đây là địa điểm dừng chân của bao người trẻ mê chữ nghĩa. Đi dạo phố Bonard thế nào cũng phải vào Khai Trí để nghỉ chân, mua sách và đọc sách cộp. Sách nhiều vô số mà ông chủ Nguyễn Hùng Trương cũng như các nhân viên không bao giờ có thái độ bất nhã với người yêu sách. Không khí ở đây thật thoải mái, dễ chịu. Khai Trí xứng đáng là trọng điểm văn hóa của một thời.

Trên đường Tự Do cũng có một nhà sách lớn là nhà sách Xuân Thu nhưng không đông khách bằng. Bên ngoài nhà sách Khai Trí là một dãy những sạp hàng bán đồ linh tinh, sửa bút máy, đồng hồ, khắc chữ lưu niệm. Nguyễn đã có lần đưa Sương Trúc từ Quy Nhơn vào chơi, tới đây khắc tên trên bút máy. Ôi, làm sao quên được. Trên đường về, ngồi trong taxi, hai đứa nắm tay nhau. Làm sao quên buổi chiều tiễn đưa Sương Trúc lên xe lửa về lại Quy Nhơn. Tại sân ga đường Lê Lai gần đó, Sương Trúc đã trao tặng Nguyễn cuốn *Một Thời Để Yêu Một Thời Để Chết*, bảo anh hãy giữ làm kỷ niệm.

Bên kia đường đối diện với Khai Trí là một loạt những cửa tiệm, kiosques sách. Mình cũng đã từng dạo qua nơi đây, xem sách, gặp bạn bè. Còn nhớ ngồi với Tạ Ký ở Thanh Bạch ăn cánh gà chiên, uống bia. Tạ Ký kêu hai ly đá lạnh, thả vào đấy ít cọng hành lá. Một lát, lấy hành ra chấm muối tiêu, ăn, uống bia, sượng rên mé đầu hiu (chữ của Duyên Anh).

Sát gần với Thanh Bạch là cinema Vĩnh Lợi. Nói tới những rạp chiếu bóng thời cuối thập niên 50 đầu 60, ngoài Lê Lợi phải kể đến Vĩnh Lợi, Eden, Majestic, Đại Nam... Một thời tuổi trẻ của Nguyễn ở đó. Mùa Hè, có hôm Nguyễn coi tới ba phim ở ba rạp khác nhau. Chính ở Đại Nam, mình gặp lại DU ngày nào. DU đang ngồi bán vé, thấy Nguyễn mua vé xem phim với người yêu, bèn hỏi đi với ai thế. Đôi mắt DU vẫn đẹp như ngày xưa, hời ở Võ Dạ. *Ôi, mắt em xanh như đêm dài...*

Đêm thỉnh thoảng theo bạn bè tới phòng trà nghe nhạc. Cho tới bây giờ còn nhớ tiếng hát Lệ Thanh ở Mỹ Phụng và Bạch Yến ở Tự Do. Bích Chiêu hồi ấy với Nỗi Lòng và Cao Thái trong ca khúc Mexico... Làm sao quên được. Dung ơi, anh làm sao quên góc đường Tự Do và Bonard, ở chỗ tiệm Givral ngày nọ.

Thuở ấy, cách đây đã ngoài năm mươi năm, chiều Thứ Bảy, nghỉ dạy vừa từ Mỹ Tho về, anh thường tới ngồi uống bia dưới mái hiên nhà hàng Continental chờ em đi taxi từ phía Nhà Thờ Đức Bà tới. Rồi sau đó anh và em vào passage Eden chơi, tay trong tay ra bến Bạch Đằng rồi đi ăn và đi nghe nhạc phòng trà Tự Do hay Mỹ Phụng cho tới khuya.

Ôi, ước chi bây giờ anh lại được về chờ em ở một nơi nào đó của Sài Gòn, dưới những hàng me xanh mượt hương mưa trên đường Tự Do, hay trên bến Bạch Đằng dọc theo hàng cây bông sứ, và em sẽ tới cùng anh.

Chiều nay... Một chiều phai nắng, ngồi một mình bên ly vang đỏ, nghe lại khúc hát xưa. Ôi, hồn tôi ở đó, như từ bao giờ...